

HALABUK JÓZSEF

Kandó Kálmán életútja a villamosmérnök képzésben

Az Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kara a hallgatói identitás és a mérnöki hivatástudat erősítése céljából megkülönböztetett figyelmet fordít a kar névadója munkássága, az iskolatörténet eseményei és az érintett oktatók, a végzett hallgatók alkotó tevékenységére, mint fontos hagyomány ápolására. Ennek a magatartásnak egyik lényeges eleme, hogy a megelőző nemzedékek alkotó tevékenységét mintaként kívánja állítani a mai hallgatók elé. A korábbi műszaki és intézményi dokumentumok segítségével törekszünk a felnövekvő műszaki értelmiség elé tárni elődjeik munkamódszereit és személyiségjegyeit. Meggyőződésünk, hogy az általunk választani szándékolt eljárás nem egyedi jellegű, hanem több intézmény esetében is sikerrel alkalmazható lenne.

A tudomány- és technikatörténeti ismeretek oktatásának megkülönböztetetten fontos szerepe volt az egykori Kandó Kálmán (Villamosipari) Műszaki Főiskolán.¹ A még nem is felsőoktatási körbe tartozó egykori jogelőd intézmény időszakára vezethető vissza ez az oktatási szemlélet és gyakorlat.² A szaktárgyak oktatói a technikumi keretek között is komoly hangsúlyt helyeztek a műszaki-tudományos folyamatok érzékeltetésére a diákok előtt. Amikor a rendszerváltozást közvetlenül megelőzően, a szűken értelmezett ideológiai oktatás tárgyait kezdte felváltani egyes társadalom-tudományi szaktárgyak tanulhatósága: a tudományos szocializmus (mint tantárgy) hallgatása helyett – például – lehetőség nyílt a tudomány- és technikatörténet tanulására is.³ Pár esztendő alatt – a hallatlan mértékű oktatási eredményességre alapozva – szakirányú képzési sémát alakítottam ki, mely lényege volt: a két féléves (nagy óraszámú oktatott) tantárgy első óráin a hallgatók előadásaim nyomán ismereteket szerezhettek a tantárgy elméleti, tudománytörténeti megalapozottságáról, legfontosabb szemléleti és módszertani kérdéseiről. A második oktatási szakaszban az egyes akkori szaktanszékek mérnöktanár oktatói beszéltek a legszorosabb értelemben felfogott szakterületi fejlődési utak milyenségéről. Azok a tanárok vállaltak mindenekelőtt (minden térítéstől mentesen) részt ebben az oktatási formában, akiknek számottevő hányada volt, illetve vált szakirányú munkássága révén a szakmai közéletben ismertté. Az utolsó (óraszámát tekintve a legkisebb mértékű) foglalkozás hányad volt – tapasztalataink szerint – a hallgatók számára a „legizgalmasabb”: a múzeum házhoz/főiskolához jött. A Magyar Elektrotechnikai Múzeum akkori igazgatója – DR. JESZENSZKY SÁNDOR – muzeális kísérleti eszközök felhasználásával tartott összefoglaló bemutatókat a képzési formában résztvevő hallgatóknak, eléjük varázsolva azokat a nevezetes kísérleteket, amelyekről közép- és felsőfokú szakképzésük során leginkább csak hallottak, és amelyek korszerű változatait akár még maguk is elvégezhetnék tanulmányaik, illetve később, hivatásgyakorlásuk során, a mindenkori műszaki fejlődés/fejlesztés közvetlen tapasztalása érdekében. Ez a képzési kísérlet – minden elismerése mellett is – szomorú véget ért: a felsőoktatást sorozatosan sújtó kormányzati lépések nyomán (némi szakmai irigység és nagyfokú felkészületlenség közrejátszásával) fokozatosan elsorvadt⁵. Néhány szakmai-szakmatörténeti területen elkötelezett tanár önfeláldozó magatartása tudta csak jelenlegi karunkon a tudomány- és technikatörténet bizonyos

elemeinek oktatását, illetve az intézményi identitás ápolását fenntartani. A Budapesti Műszaki Főiskola⁵ (BMF) vezetése az integrált főiskola szempontjait kívánta, kívánja érvényesíteni intézménytörténeti tevékenysége során⁶. Viszonylag kevés ennek a tevékenységnek (a tényleges eseti szakmai és közéleti sikerek mellett⁷ is) szakmai képzési eredménye.

A BMF Kandó Kálmán Villamosipari Kar a felsőfokú tanulmányok végzésének eredményesebbé tételére új történeti kiegészítő képzési elképzelés érvényesítésére törekszik. Sajnálatos módon nem nagy számú iskolatörténeti emlék maradt napjainkra ránk. De e meglévők közül többnek nagy (műszaki, pedagógiai) szakmatörténeti jelentősége van. A kar vezetése⁸ – DR. JÁRMAI FERENC főiskolai docens indítványára alapozva – olyan történeti dokumentumtár létrehozását határozta el, megteremtve hozzá a szükséges előfeltételeket, amelyben két – eltérő jellegű – anyag gyűjtése végezhető folyamatosan. Elsősorban a széles körben értelmezett intézménytörténet írásos, tárgyi emlékanyagáé. Ezen túlmenően olyan terv- és irattári másolati (levéltári) gyűjtemény életre keltése, amely kellő szakszerűséggel és áttekintően jeleníti meg a névadó KANDÓ KÁLMÁN életművét, az intézmény (és jogelődjei, valamint társintézményei) fejlődését, a mindenkori képzések formáit, tartalmát, minőségét – utalva a "Kandó-iskola"⁹ tanárai, diákjai, hallgatói és munkatársai alkotó tevékenységére. A majd összegyűjtött anyagot nem kultúrtörténeti okból kívánjuk tárolni, de semmiféle múzeumi-, vagy levéltári úgymond „pótlék” szerepét sem kívánjuk betölteni. (A főiskola egyetemmé emelkedése esetén szükségessé váló levéltár létesítését követően ez az anyag annak egyik sajátos kari letétjét képezheti.) Célunk – első lépésben – hogy a különböző szakmai részképzési területeken (mint például a személyes szakirányú érdeklődések kielégítése, a szakdolgozati témák választása, a TDK területén, a tudományos tanácskozások során, a pályázatok készítésekor, a hallgatói önkormányzati munka elősegítése terén) felhasználhatókká váljanak azok az ismereteket, amelyek a kari intézménytörténeti gyűjtemény anyagaiból „kinyerhetők”. Második lépésként (természetesen az előbbiekkal már párhuzamosan) a villamosmérnöki szakképzés, a felsőfokú szakképzés, a mérnök-tanári képzés és minden más szóba jöhető képzési területen megismertessük a legszűkebben értelmezett szakirányú oktatások során névadónk életművét és az intézmény sorsának alakulását. Az összegyűjtendő történeti-szakmai dokumentációhoz a közvetlen hozzáférési lehetőség általunk szándékolt szolgáltatása nem csak eredményesebbé teszi a szakmai képzést, hanem olyan szakmai-szakmatörténeti élményben részesíti – reményeink és meggyőződésünk szerint – hallgatóinkat, amelynek nyomán, mint szakmai fogyasztók, maguk is megismerhetik, tapasztalhatják a névadó és az intézmény fejlődése egyes állomásainak tanulságait.

A „Kandó-iskola” névadójához minden szempontból méltón folytatta a szakképzést. Kandó Kálmán személyes életútjánál pedig keresve sem találhatunk megfelelőbb és méltóbb műszaki tevékenységi formát a III. évezred elején. Kandó Kálmán személyes élete minden tiszteletet megérdemel. Szociális és szakmai közéleti szerepvállalása példaértékű volt. Műszaki-tudományos eredményei nemzetközileg is kiemelkedők. Mint vállalatigazgató a menedzseri területen is figyelemre méltó eredményeket ért el. A hazai és a nemzetközi életben egyaránt otthonosan mozgott. Mindezek mellett meg tudta őrizni személyisége igaz emberi vonásait. [A korabeli írásos, rajzos dokumentumok (másolatai), a tárgyi eszközök használata mellett, különösen fontos oktatástechnikai eszköznek látszik – a technikai fejlesztés folyamatainak bemutatására – az elektronikus tábla tanár-hallgató viszonylatbeli alkalmazása.].

A Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar Intézménytörténeti Gyűjteménye létrehozásával, működtetésével a villamosmérnök hallgatók a az egyetlen közvetlen formában értelmezett szakmai fogyasztók. A kar – Kandó Kálmán hagyományai nyomán járva – képes-e, kész-e őket, mint olyan fogyasztókat kezelni, akik (majd) maguk is fogyasztók „nevelőivé” válnak?

JEGYZETEK

- ¹ Az iskolatörténet szempontjából ajánlott művek:
100 éves a Kandó, 1898-1998. Budapest, 1998.
A Budapesti Műszaki Főiskola jubileumi évkönyve, 1879-2000., Budapest, 2004.
- ² Az akkori ipari középiskola – első intézményként – 1941-ben vette fel Kandó Kálmán (1869-1931) nevét.
- ³ A választható tantárgyak közül (első helyen állóan) a végzős hallgatók mintegy 75 %-a választotta ezt a stúdiumot.
- ⁴ Felszámolásának első lépései akkor következtek be, amikor egy másik felsőoktatási intézményben a tárgykör oktatása – fizetések keretében – soha nem látott sikereket ért el.
- ⁵ 2010. január 1-től kezdődően Óbudai Egyetem.
- ⁶ A BMF karai közül természetesen a két jelentős történeti múlttal rendelkező kar – a Bánki Donátról elnevezett gépészmérnöki, illetve a Kandó Kálmánról elnevezett villamosmérnöki – fordított megkülönböztetett figyelmet az iskolatörténet művelésére. A vizsgált körön kívül álló gépészmérnöki kar több kiadvány közrebocsátásán túlmenően, rendszeresen képviseltette magát a MTESZ évenként sorra került – a természettudományok, a technika és az orvoslás történetéből rendezett – ülészakain.
- ⁷ Jellemző példái ennek a nagyszabású tevékenységnek az egyetem vonatkozó tárgyú rendezvényei az utóbbi mintegy fél évtizedben. (Ezek a központilag szervezett nagyszabású rendezvények – a maguk sajátos jellegével és tevékenységi igényeikkel – nem igazán mozdították elő hallgatóközeli szakmatörténeti nevelési céljaink kibontakozódását, tekintettel a kar erősen korlátozott anyagi-humán erőforrás bázisára.)
- ⁸ A legutóbbi évek technika- és intézménytörténeti főiskolai, egyetemi kiadványai:
Gáti József – Horváth Sándor – Legeza László: A XX. század autója – 100 éves a Ford T-modell, BMF, Budapest, 2008.
Gáti József – Horváth Sándor – Szögi László: Óbudai Egyetem, Budapest, 2010.
Gáti József: Óbudai Egyetem, Budapest, 2010. szeptember 20.
Tanulmányok az Óbudai Egyetem történetéből, 1395-1995. Budapest, 2010.
- ⁹ *Dr. Turmezei Péter* PhD., főiskolai tanár, dékán hathatós támogatásával.
- ¹⁰ A villamosmérnöki kar és 1892-től számított valamennyi jogelőd intézménye működését átfogó szakkifejezést a szerző alkalmazta már korábban is az érintett nevelési-képzési folyamat egységes tartalmi jellegének érzékeltetésére.

A szerző címe:

Óbudai Egyetem

Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar

Intézménytörténeti Gyűjtemény

Budapest, VIII. Tavaszmező utca 17.

halabuk.jozsef@kvk.bmf.hu